

Notat
om
Institut for Menneskerettigheders
mandat som
specialiseret
ligebehandlingsorgan

1. Baggrund

Institut for Menneskerettigheder er af Beskæftigelsesministeriet ved mail af den 14. marts blevet anmodet om at redegøre for redegørelse for, hvordan Instituttet varetager rollen som det organ, der står for overvågning, undersøgelse og udredning, og som kan tage sager op af egen drift på området for kønsligestilling.

I det følgende redegøres for Institut for Menneskerettigheders (IMR) lovgivningsmæssige mandat på området for etnisk ligebehandling under punkt 1, og dernæst, under punkt 2, for de praktiske tiltag, der er iværksat på kønsligestillingsområdet. Under punkt 3 oplystes en række af de aktiviteter, som IMR har udført under ligebehandlingsmandatet, og som har relevans for kønsligestillingsområdet.

2. Lovgivningsgrundlag

2.1 Status og mandat som specialiseret ligebehandlingsorgan for etnisk ligebehandling

Institut for Menneskerettigheder (IMR) er oprettet som National Menneskerettighedsinstitution og specialiseret ligebehandlingsorgan i medfør af lov nr. 411 af den 6. juni 2002, og fik fastlagt sit mandat som ligebehandlingsorgan på området for etnisk ligebehandling med lov nr. 374 af 28. maj 2003.

Krav om udpegning af et specialiseret organ til fremme af etnisk ligebehandling findes i EU Direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse, art. 13

De opgaver, der følger af art. 13 i direktivet om etnisk ligebehandling, blev pålagt IMR ved lov om etnisk ligebehandling, § 10, stk. 1. Denne bestemmelse udpeger Institut for Menneskerettigheder som det danske ligebehandlingsorgan, der skal udmønte bistands- og undersøgelsesopgaven:

”Institut for Menneskerettigheder har til opgave at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse, herunder ved at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensynstagen til foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.”

Udmøntningen af dette mandat er beskrevet i årsberetninger for perioden 2003-2006. Årsberetning for 2007 er under udgivelse. Indsats og produkter præsenteres derudover løbende på www.menneskeret.dk.

2.2. Status og mandat som specialiseret ligebehandlingsorgan for kønsligestilling

IMR udfører i kraft af sit mandat som National Menneskerettighedsinstitution opgaver med det formål at beskytte og fremme menneskerettigheder og ikke-diskrimination. Herunder gennemføres tiltag vedrørende kønsligestilling og kvinders rettigheder, se nærmere herom nedenfor under punkt 3.

Derimod er IMR ikke ved dansk lovgivning tildelt mandat til at fungere som specialiseret ligebehandlingsorgan på kønsligestillingsområdet.

Et krav om udpegning af et specialiseret ligebehandlingsorgan med den opgave at fremme ligebehandling af mænd og kvinder findes i EU Direktiv 2007/76 om ligebehandling, art. 8a og EU Direktiv 2004/113 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, art. 12.

Efter disse direktiver har ligebehandlingsorganet til opgave at beskytte enkeltpersoners rettigheder og til at fremme princippet om ligebehandling. Begge direktiver fastslår, at ligebehandlingsorganet som minimum skal tildeles kompetence til at:

- bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensynstagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder,
- indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling
- offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

Direktiverne indeholder ikke vejledning af eller opstiller retningslinier for udmøntningen af disse opgaver, og de oprettede ligebehandlingsorganer i EU-medlemslandene har derfor forskellige strukturer, mandater og redskaber som grundlag for udmøntning af opgaverne.

3. IMRs konkrete indsats af relevans for kønsligestillingsområdet

En lang række af de tiltag, der er iværksat af IMR på ligebehandlingsområdet, er relevante for kønsligestilling og for fremme af kvinders og mænds rettigheder.

Det horisontale perspektiv

I udmøntningen af IMRs indsats på ikke-diskriminationsområdet og området for etnisk ligebehandling har instituttet valgt at introducere og systematisk anlægge et horisontalt perspektiv på ligebehandling.

Det horisontale perspektiv betyder, at indsatsen for ligebehandling inkluderer alle de diskriminationsgrunde, der er indeholdt i dansk civilretlig lovgivning, d.v.s. køn, race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap, national, social eller etnisk oprindelse. Herved sættes alle diskriminationsgrundene i fokus, hvorved de positive erfaringer fra de enkelte diskriminationsområder kan bringes i spil og inspirere til indsatser og strategier på de øvrige områder. Som et af de områder med længst erfaring med en ligebehandlingsindsats har kønsligestillingsområdet udgjort et afgørende erfaringsfelt.

Dette perspektiv har vundet genklang blandt de NGO'er, der er aktive på de forskellige

diskriminationsområder, og har muliggjort et frugtbart samarbejde, som har ført til følgende aktiviteter:

- nedsættelse af et ligebehandlingsudvalg under Rådet for Institut for Menneskerettigheder
- udgivelse af IMR udredning nr. 2/2005 Dansk strategi for ligebehandling
- udarbejdelse af handlingsplaner for ligebehandlingsindsatsen i en række NGO'er
- udgivelse af IMR udredning nr. 5/2007 Effektiv beskyttelse mod diskrimination – om retlige og faktisk tiltag

Som led i denne ligebehandlingsindsats er derudover udviklet og afholdt

- kurser og workshops for en række målgrupper, herunder politikere, beslutningstagere, NGO'er, fagforeninger og gymnasieelever
- undervisning på Politiskolen som led i det faste undervisningsprogram
- medborgerskabsundervisning i folkeskolen og i Ungdomsbyen

Multi-diskrimination

Den nyeste udvikling indenfor diskriminationsområdet viser en tendens til, at personer oplever at blive diskrimineret med henvisning til to eller flere diskriminationsgrunde. Kvinder oplever fx at blive diskrimineret på grund af deres køn og etnicitet, eller deres køn, handicap og seksuelle orientering i samme diskriminationssituation. For at udvikle viden på dette område og samle erfaringer fra Danmark har IMR udført:

- et studie af Tackling Multiple Discrimination – practices, policies and laws for EU Kommissionen, 2007. Undersøgelsen dækker håndteringen af multi diskrimination i 10 medlemsstater

Diskrimination på grund af seksuel orientering af et af de områder, hvor kønnet også influerer på diskriminationen. Som led i udredning af dette område udfører IMR

- et studie af homofobi og diskrimination på grund af seksuel orientering er under udførelse for EU agenturet for fundamentale rettigheder i alle 27 medlemsstater i 2008
- deltager i forberedelserne til konference og workshop udbud under Outgames 2009, der afholdes i København

Det inkluderende samfund

Med henblik på at informere om og debattere ligebehandlingsprincippet og dets betydning for et inkluderende samfund, der på en gang sikrer frihed til forskellighed og lige muligheder for alle uanset køn, race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap, national, social eller etnisk oprindelse, har IMR iværksat følgende aktiviteter:

- NGO underskrivelse af fælles erklæring om et inkluderende samfund i 2006
- Høring på Christiansborg om det inkluderende samfund med medvirken af politiske partier og NGO'er i 2007
- Lancering af Inklusion 2008, en kampagne der sætter fokus på ligebehandling sammen med

- 12 inklusionsambassadører
- TV-spot om diskrimination på DR1 OBS! i 2007
- Udgivelse af bogen ”Rejsen går til byen med lige muligheder for alle” under EU året Lige muligheder for alle 2007
- Afholdelse af en seminarrække om ligebehandling med emnerne det religiøse hovedtørklæde, regnbuefamilier, diskrimination på grund af overvægt, og handicappede personers integritet og seksualitet i 2008

Mangfoldighedsledelse

I IMRs indsats for mangfoldighedsledelse er alle diskriminationsgrundene også tydelige og ligeligt vægtet. For kønsligestillingsområdet betyder det, at kønsaspektet på arbejdsmarkedet i forbindelse med såvel rekruttering som karriere og afskedigelse samt i løsningen af opgaver og udvikling af virksomheder, sættes i fokus som en del af mangfoldighedsledelse. I tilknytning til instituttets mangfoldighedsprogram er bl.a. gennemført følgende:

- udgivelse af bogen Mangfoldighed i arbejdslivet – når vi er lige men ikke ens, Børsen 2005
- udgivelse af Ligebehandlingslovtjek, der kan anvendes som redskab til at teste en virksomheds overholdelse af ligebehandlingslovgivningen, 2005
- www.mangfoldighed.dk, som bl.a. indeholder information om undersøgelser og rapporter om kønsligestillingsrelaterede problemstillinger på det danske arbejdsmarked
- indstiftelse af MIA-prisen i 2004, som årligt tildeles virksomheder med gode resultater i mangfoldighedsledelse. I vurderingen af virksomhederne indgår bl.a. kønsrepræsentation og kønsligestillingsfremmende tiltag, se www.miapris.dk
- TV-spot om mangfoldighed på DR1 OBS!, 2006
- gennemførelse af Diversity Lab, hvor virksomheder arbejder med mangfoldighed og innovation i 2008

Kvindens rettigheder

Som National Menneskerettighedsinstitution overvåger IMR løbende status for kvinders rettigheder i Danmark, og sætter fokus på de problemstillinger, der er aktuelle for kvinder i Danmark, og fremhæves af FNs Kvindekomité ud fra et rettighedsperspektiv. Denne indsats har omfattet aktiviteterne monitorering, udredninger, afholdelse af seminarer samt debat og dialog om:

- IMRs årlige status rapport Menneskeret i Danmark
- FNs kvindekonvention
- muslimske kvinders adgang til skilsmisse
- vold mod kvinder
- handlede kvinders rettigheder
- prostituerede kvinders rettigheder

4. Sammenfatning

IMR er efter dansk lovgivning tillagt mandat til at udføre opgaver som National Menneskerettighedsinstitution med det formål at beskytte og fremme menneskerettigheder i

Danmark. Derudover er IMR efter dansk lovgivning udpeget som specialiseret ligebehandlingsorgan med det formål at yde støtte til ofre for etnisk ligebehandling, indlede undersøgelser af egen drift og offentliggøre rapporter og anbefalinger.

Derimod er IMR ikke tillagt mandat, til efter dansk lovgivning, at udføre kønsligestillingsfremmende opgaver efter Ligebehandlingsdirektivet og Direktivet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med vare og tjenesteydelser.

I praksis udfører IMR imidlertid en række opgaver, som har væsentlig indflydelse på fremme af kønsligestilling på såvel det danske arbejdsmarked som i andre samfundssektorer. En række af disse opgaver har ikke udelukkende et dansk fokus, men udføres som led i en samlet ligebehandlingsindsats i EU. Disse er derfor finansieret af EU-institutioner.

5. Anbefaling

Det er IMRs opfattelse, at indsatsen for fremme af ligebehandling af kvinder og mænd i Danmark, vil kunne styrkes ved, at instituttet formelt udpeges som specialiseret ligebehandlingsorgan for kønsligestilling og tildeles ressourcer til udmøntning af opgaven.

De opgaver, der allerede udføres af IMR, vil således kunne integreres i en strategisk indsats for at fremme ligebehandling af kvinder og mænd, der omfatter uafhængig forskning, udredning, undersøgelser, undervisning, information og debat. IMRs praksis med at planlægge og udføre en sådan indsats i samarbejde og dialog med myndigheder, universiteter, NGOer, arbejdsmarkedets parter og andre interessenter, vil endvidere medvirke til at skabe en solid vidensplatform for den fortsatte politiske og praktiske indsats på kønsligestillingsområdet.

